

CUVÂNT-ÎNAINTE

Succesul ediției precedente (Irinel Popescu – sub redacția *Tratat de Chirurgie*, Editura Academiei Române 2007–2009) ne-a determinat să reînnoim eforturile de a prezenta celor interesați ultimele noutăți în domeniul chirurgiei. Rezultatul este o nouă ediție, programată să apară, la fel ca și cea precedentă, în mai multe volume pe parcursul următorilor ani.

Intervalul de 5 ani scurs între cele două ediții este în acord cu ritmul în care acumularea noutăților în medicină, obligă la un efort de sinteză.

Față de ediția precedentă, munca de coordonare a fost asumată de doi redactori, reprezentând Centrele universitare din București și Cluj-Napoca.

Au fost introduse două volume noi, dedicate otorinolaringologiei și oftalmologiei, discipline chirurgicale care au lipsit din edițiile precedente. Includerea lor în actuala ediție acoperă un gol care era resimțit.

Ca și în edițiile precedente este sintetizată în primul rând experiența românească, la care se adaugă, desigur, noutățile apărute pe plan internațional, unele deja aplicate și la noi în țară, altele în curs de a fi introduse.

Într-un domeniu dinamic și în permanentă schimbare, *Tratatul* se adresează medicilor rezidenți, aflați în plin proces de formare profesională și, în egală măsură și tinerilor specialiști, care doresc să-și continue pregătirea din rezidențiat și să rămână în contact cu ultimele noutăți din domeniul disciplinei în care lucrează. În plus, *Tratatul de chirurgie* va fi util tuturor colegilor care știu că în medicină trebuie să înveți toată viața și că procesul de informare profesională nu se oprește niciodată.

În efortul pe care l-am întreprins am avut alături de noi pe mulți dintre cei care au participat, în calitate de autori sau redactori de volum și la ediția precedentă și cărora le mulțumim pe această cale.

Mulțumiri speciale se cuvin Editurii Academiei Române și Domnului director general Dumitru Radu Popescu, pentru suportul și înțelegerea pe care, la fel ca și la ediția precedentă, ni le-a oferit cu multă generozitate. Doamnei Doina Argeșanu, colectivului tehnoredacțional, pentru abnegația și profesionalismul desăvârșit. Lui Dan Cojocar, a cărui participare a asigurat continuitatea aspectului grafic.

Prof. dr. Irinel Popescu
Prof. dr. Constantin Ciuce

PREFAȚĂ

Volumul de față reprezintă o variantă revizuită și mult îmbunătățită a ediției publicate în anul 2009 în cadrul *Tratatului de Chirurgie*. Ca și în precedenta ediție, în acest volum sunt abordate patologia tubului digestiv de la duoden până la rect și regiunea ano-perianală, precum și patologia pancreasului, ficatului, căilor biliare extrahepatice și splinei.

Dat fiind că în perioada scursă de la precedenta ediție s-au acumulat o serie de noutăți și inovații în patologia abordată, reflectate într-o vastă bibliografie, considerăm că elaborarea unei noi ediții a acestui volum din cadrul *Tratatului de Chirurgie* se impunea.

Ca și în ediția precedentă, în calitate de editor și coordonator al prezentului volum nu am impus restricții autorilor în ceea ce privește întinderea capitolelor. Cu toate acestea, am încercat ca întinderea unui capitol să fie oarecum direct proporțională cu importanța lui în practica clinică chirurgicală curentă. Astfel, capitolul referitor la cancerul de colon din ediția de față, capitol redactat de colectivul condus de profesorul Eugen Târcoveanu de la Iași, are alocat un număr de pagini semnificativ mai mare față de ediția precedentă, în deplin acord cu frecvența și importanța practică a problematicii abordate.

Pentru a exista o anumită continuitate cu ediția precedentă, în lucrarea de față am încercat să păstrăm în cea mai mare parte structura ediției precedente, precum și cea mai mare parte dintre autori. Totuși, acolo unde am considerat necesar, am apelat la o serie de specialiști care nu au făcut parte din colectivul de autori din ediția precedentă. Astfel, considerăm că prin încredințarea capitolului ce abordează pancreatita cronică colectivului condus de profesorul Cornel Iancu de la Cluj, chirurg cu mare experiență în chirurgia pancreatică, am adus un plus de valoare ediției de față. De asemenea, prin încredințarea capitolului referitor la colangiocarcinoamele intrahepatice profesorului Florin Grecu de la Iași am reușit să punem în lumină experiența acumulată în acest centru chirurgical.

Și în volumul de față am încercat ca cititorul interesat să vină în contact cu concepția modernă, actuală a fiecărui subiect abordat. Astfel, achizițiile moderne au fost îmbinate cu noțiunile clasice, dar nu au fost uitate nici elementele de controversă.

Lucrarea de față reprezintă o aducere la zi („an up to date”) a capitolelor din precedenta ediție. Desigur că o serie de subcapitole cum ar fi cele referitoare la noțiunile de anatomie au suferit modificări relativ minore față de ediția precedentă, și asta deoarece în acest domeniu nu s-au constatat de regulă achiziții de substanță în ultima perioadă de timp.

O excepție notabilă de la această regulă mai sus amintită este reprezentată de capitolul referitor la anatomia pancreasului. Față de ediția precedentă acest capitol a fost refăcut substanțial, incluzând o serie de elemente noi de anatomie chirurgicală. Ne referim aici în primul rând la abordarea unui subiect controversat dar din ce în ce mai frecvent pus în discuție în ultima perioadă – mezopancreasul și importanța clinică a exciziei totale de mezopancreas în chirurgia cu viză curativă a cancerului de pancreas. În plus, au fost introduse în acest capitol și o serie de noțiuni de ultimă oră legate de anatomia piesei de rezecție chirurgicală, și importanța unei corecte evaluări a marginilor de rezecție ale piesei operatorii, după rezecțiile pancreatice pentru cancer. Acest lucru a fost posibil și datorită interesului deosebit al autorilor respectivului capitol, interes reflectat în publicațiile științifice elaborate în ultimii ani de colectivul de la Institutul Clinic Fundeni.

Majoritatea capitolelor din ediția de față au suferit modificări substanțiale, în acord cu noile protocoale de diagnostic și tratament, în mod particular pentru patologia de tip oncologic.

Volumul prezintă la început patologia duodenului, ce include și ampulomul vaterian, capitole redactate ca și în ediția precedentă de colectivul profesorului Dan Săbău de la Sibiu. Spre deosebire de

precedenta ediție, în volumul de față remarcăm că tumorile duodenale sunt tratate într-un capitol separat. Se remarcă de asemenea excelenta reprezentare grafică (merit exclusiv al autorilor), care face mult mai facilă înțelegerea atât a noțiunilor de anatomie cât și a principalelor tipuri de procedee chirurgicale utilizate în tratarea acestui tip de patologie.

Patologia intestinului subțire este redactată de colectivul condus de conferențiarul Vlad Constantin și profesorul Florian Popa din București, și, spre deosebire de ediția precedentă, include două capitole noi: invaginația intestinală și tumorile de mezenter.

Patologia colonului și rectului este redactată în cea mai mare parte de colectivul profesorului Viorel Scripcariu de la Iași. Excepție fac capitolele referitoare la rectocolita ulcerohemoragică (ce reflectă experiența în domeniu acumulată în cadrul clinicii conduse de profesorul Florian Popa din București) și patologia rectului (capitol redactat de profesorul Traian Pătrașcu din București). Astfel, se remarcă încă o dată capitolul extrem de elaborat referitor la cancerul de colon, meritul în primul rând al profesorului Eugen Târcoveanu de la Iași, în care o echipă multidisciplinară formată din chirurghi, gastroenterologi, oncologi, radiologi etc. prezintă cele mai noi date legate de epidemiologie, etiopatogenie, diagnostic și tratament. Redactarea acestui capitol de către o echipă de medici din diferite specialități exprimă o dată în plus necesitatea abordului multidisciplinar în cancerul de colon, ca de altfel în toată patologia de tip oncologic, pentru obținerea celor mai bune rezultate terapeutice. Între altele, remarcăm în acest capitol prezentarea pe larg a procedeelelor miniinvazive de abord al cancerului de colon, în acord cu utilizarea lor din ce în ce mai frecventă în ultimii ani, chiar și în țara noastră, în centrele chirurgicale cu experiență în acest domeniu. Un alt element notabil este reprezentat de punerea în discuție a opțiunilor terapeutice în cazul tumorilor de colon cu metastaze sincrone rezecabile. În fine, se remarcă de asemenea valoarea paragrafelor dedicate chimioterapiei moderne utilizate astăzi în cancerul de colon.

Capitolul referitor la patologia rectului se remarcă prin punerea în evidență a tendinței actuale de creștere a numărului de intervenții ce prezervă sfincterul anal în cancerul de rect chiar jos situat, precum și prin discutarea rolului procedeelelor miniinvazive ce implică excizia totală de mezorect.

Patologia apendicelui vermiform este redactată în prezentul volum de colectivul profesorului Traian Pătrașcu din București, și are o întindere mai mare față de ediția precedentă. Această abordare mai extinsă a acestei patologii o considerăm binevenită deoarece este prezentat poate cel mai frecvent tip de patologie chirurgicală întâlnit în practica clinică curentă, în majoritatea secțiilor de chirurgie din țară, mai ales în cele cu profil de urgență. Patologia ano-perineală este de asemenea tratată în mod extensiv și în prezenta ediție, de către doctorul Gabriel Mitulescu din București, cunoscut pentru experiența vastă în domeniu. Și acest capitol are o întindere proporțională cu importanța și frecvența acestui tip de patologie în practica clinică a unei mari părți dintre chirurghi, atât în secțiile cu profil universitar cât și în secțiile non-universitare. Remarcăm în acest capitol pe lângă prezentarea detaliată a procedeelelor clasice de diagnostic și tratament pentru acest tip de patologie, explicarea pe larg a ultimelor achiziții de terapie.

Partea dedicată patologiei pancreatice beneficiază, așa cum deja am amintit, de un capitol complet refăcut privind noțiunile de anatomie. În plus, capitolul dedicat pancreatitei acute, redactat de colectivul condus de profesorul Ion Vasile de la Craiova, reprezintă o variantă substanțial îmbunătățită față de ediția precedentă, în mod particular în ceea ce privește aspectele terapeutice actuale.

Un capitol integral refăcut și substanțial lărgit este cel care abordează pancreatita cronică. Astfel, modalitatea clară și foarte practică în care este redactat acest capitol, cu prezentarea datelor esențiale privitoare la principalele tipuri de intervenții chirurgicale practice pentru acest tip de patologie, reflectă în mod strălucit experiența colectivului de la Cluj condus de profesorul Cornel Iancu.

Capitolul referitor la chistele pancreatice este redactat, ca și în precedenta ediție, de doctorul Silviu Ciurea, și reprezintă o aducere la zi în acest domeniu, reflectând în primul rând experiența importantă acumulată în cadrul Institutului Clinic Fundeni în ultimii ani, o dovadă fiind și iconografia originală extrem de sugestivă.

Capitolul referitor la cancerul de pancreas a fost, de asemenea, mult îmbunătățit și reflectă experiența importantă acumulată în cadrul Institutului Clinic Fundeni, experiență reflectată și în numeroasele publicații științifice apărute în ultimii ani în reviste de prestigiu din țară și străinătate. Între elementele de noutate ale acestui capitol amintim:

– definirea clară a limfadenectomiei standard, atât în cancerul cefalic pancreatic, cât și în cel corporeo-caudal, conform ghidurilor propuse de Grupul Internațional de Studiu asupra Chirurgiei Pancreasului publicate în anul 2014.

– discutarea potențialelor avantaje ale tehnicilor noi de rezecție cefalică pancreatică grupate în jurul noțiunii de „artery first”.

– discutarea rolului rezecțiilor vasculare asociate pancreatectomiei în cancerul de pancreas.

– discutarea importanței clinice a exciziei totale de mezopancreas.

– analizarea comparativă a rezultatelor după reconstrucția prin pancreatico-gastroanastomoză *versus* pancreatico-jejunoanastomoză, prin prisma datelor oferite de cele mai recente studii din literatură.

Capitolul referitor la chirurgia laparoscopică a pancreasului a fost redactat și în ediția de față de către colectivul condus de profesorul Adrian Miron din București, dar, spre deosebire de ediția precedentă în care se pune accent pe laparoscopia diagnostică, în prezenta lucrare sunt abordate pe larg și rezecțiile pancreatice prin abord miniinvaziv (laparoscopic și robotic).

Și în partea dedicată patologiei ficatului se constată o îmbunătățire față de ediția precedentă, în cazul majorității capitolelor. Astfel, capitolul dedicat chistului hidatic hepatic, redactat de colectivul condus de profesorul Vasile Sârbu din Constanța, prezintă mai în detaliu față de ediția precedentă principalele procedee chirurgicale utilizate în acest tip de patologie, cu o bogată iconografie.

Capitolul referitor la abcesul hepatic a fost mult extins față de ediția precedentă, reflectând în primul rând experiența Institutului Clinic Fundeni. În plus s-a adăugat o iconografie extrem de sugestivă pentru patologia abordată.

Capitolul ce abordează hipertensiunea portală a fost de asemenea adus la zi, fiind redactat, ca și în ediția precedentă, de un colectiv condus de profesorul Eugen Brătucu din București.

Capitolul dedicat tumorilor benigne hepatice a fost substanțial extins în ediția de față, și reflectă de asemenea în mare măsură experiența Institutului Clinic Fundeni. Cooptarea unui specialist anatomopatolog și a unui specialist în imagistică medicală în redactarea acestui capitol s-a dovedit benefică, dovadă fiind iconografia mult îmbunătățită față de ediția precedentă.

Și capitolul dedicat carcinomului hepatocelular a fost extins în ediția de față, fiind expresia excelentei cooperări multidisciplinare din cadrul Institutului Clinic Fundeni. Astfel, dacă în ediția precedentă acest capitol a fost redactat doar de către chirurghi, în ediția de față cooptarea de specialiști din domeniul gastroenterologiei, anatomiei patologice, imagisticii și radiologiei intervenționale, oncologiei s-a dovedit mai mult decât benefică. Remarcăm între altele, ca și elemente de noutate în ediția de față, punerea în discuție a tehnicilor miniinvazive de rezecție hepatică, precum și a metodelor moderne de angiografie intervențională, utilizate în tratarea acestei patologii frecvente.

Capitolul dedicat colangiocarcinomului intrahepatic a fost de asemenea mult extins în ediția de față, și reflectă, așa cum deja aminteam, experiența acumulată de colectivul de la Iași, o dovadă în plus fiind reprezentată de bogata iconografie originală utilizată.

Capitolul dedicat metastazelor hepatice a fost adus la zi de către colectivul din cadrul Institutului Clinic Fundeni. Sunt prezentate metodele moderne de abord al metastazelor sincrone și metacrone, în combinație cu tratamentul chimioterapic de ultimă oră.

Un alt capitol substanțial îmbunătățit este reprezentat de capitolul ce abordează transplantul hepatic, reflectând astfel experiența extrem de importantă acumulată în ultimii ani în Institutul Clinic Fundeni (peste 650 de pacienți).

Partea ce abordează patologia căilor biliare extrahepatice include capitole dedicate patologiei benigne și capitole dedicate patologiei maligne. Colectivul condus de profesorul Eugen Brătucu și conferențiarul Dan Straja din București este responsabil de majoritatea capitolelor ce tratează patologia benignă a căilor biliare extrahepatice, realizând o aducere la zi. Patologia malignă (cancerul de colecist și cancerul căilor biliare extrahepatice) este redactată de colectivul Institutului Clinic Fundeni, reflectând în mare parte experiența vastă acumulată în ultimii ani în această patologie în cadrul Institutului, experiență comunicată în numeroase publicații științifice din țară și străinătate.

Capitolul dedicat patologiei splinei încheie ediția de față a volumului. Dacă în ediția precedentă subiectul a fost abordat de către un colectiv de la Institutul Clinic Fundeni, în ediția de față am încredințat

capitolul unui colectiv condus de profesorul Mihai Diaconescu de la Iași. Credem că nu am greșit deoarece colectivul de autori a realizat o excelentă trecere în revistă a patologiei splenice de interes chirurgical.

În final, în calitate de editor și coordonator al prezentului volum doresc să mulțumesc tuturor autorilor care au contribuit la redactarea capitolelor.

Prof. Dr. Irinel Popescu
membru corespondent al Academiei Române